

Streamers:

- Harry Droog: 'Iedere regeling is goed als hij maar doorgezet wordt'
- Guido Bakema: 'Als de overheid maar lang genoeg wacht is het letterlijk overgewaaid'
- De jurist rilt: 'Je kunt niet ingrijpen in lopende beschikkingen'
- Marco Bosman: 'Door bijvoorbeeld veel windenergie te produceren, leer je vanzelf hoe dat moet'

Stellingen

- Succesvol duurzame energie opwekken staat of valt met consistent beleid
- De flexibele SDE dwingt de overheid om alert en betrokken naar de markt te kijken en om steeds te wegen of de goede producten gestimuleerd worden. Versus: De flexibiliteit van de SDE maakt het tot een onbetrouwbaar instrument. Investeerders worden afgeschrikt
- Als de MEP was gebleven, met een paar aanpassingen had het beleid geen 1 ½ jaar stilgestaan met alle gevolgen vandien voor de duurzame energieproductie in Nederland
- Er is geld genoeg. De vraag is wanneer het vrij komt en tegen welke voorwaarden
- Tenderen is de dood in de pot voor windenergie op land en voor biomassa. Bijstook en energie op zee zijn er wel bij gebaat
- Het feed in systeem zoals Duitsland, Spanje en Denemarken dat hanteren is effectiever dan de Nederlandse methode
- Windenergie kan marktconforme prijzen behalen, mits overheden de handen ineenslaan m.b.t. vergunningen en bestemmingsplannen
- De SDE is ongeschikt om innovatie te stimuleren. Zonne-energie moet het niet van de SDE hebben

'Er is genoeg geld, maar het lukt dit kabinet niet om dat te besteden'

Vier deskundigen uit de sector bespreken de nieuwe Stimuleringsregeling Duurzame Energie. Wat blijkt: er is genoeg geld en te weinig daadkracht. Het gesprek ontspint zich rondom onbetrouwbare overheden, vergunningskluwen, marktconforme windenergie en goede voorbeelden uit het buitenland.

Door Frank van Empel en Caro Sicking

Maandagavond, half vijf. Buiten begint het al donker te worden. Het zijn nog geen lange schemeruren, zo half januari. Binnen enkele minuten valt de nacht zonder te knippen. Ook over de kassen waar tropische en subtropische planten beschutting bieden aan een koppeltje Roulrouls en enkele boomkikkers. Daar, temidden van het klimaat dat volgens velen binnen afzienbare tijd de nieuwe atmosfeer van Nederland zal bepalen, is de foto met vier duurzaamheidstrijders genomen. In de kantine naast de kassen wordt het gesprek voortgezet, aan vier aaneengeschoven tafels, met verse koffie en koekjes. Harry Droog, Guido Bakema, Paul Josephus Jitta en Marco Bosman zijn uitgenodigd door Lumen om te discussiëren over de vervanger van de MEP, de SDE ofwel Stimuleringsregeling Duurzame Energie. Ze stellen zich aan elkaar voor en nemen meteen positie in. De uitgangspunten liggen dicht bijeen. Het grootste verschil zit in het DNA. Aan de technische kant, die van de regelgeving bevinden zich de jurist Paul Josephus Jitta en subsidie-coördinator van Nuon, Marco Bosman. Meer aan de praktische, uitvoerende zijde zitten voormalig Essenter en huidig voorzitter van het

Platform Duurzame Elektriciteitsvoorziening Harry Droog en Windenergieman Guido Bakema.

Onbetrouwbare overheid

Paul Josephus Jitta, advocaat, vindt dat de MEP gewoon doorgezet had moeten worden. Hij startte een proefproces hierover tegen de staat, maar verloor het kort geding en later ook het hoger beroep. 'De oude regeling is beter dan wat we nu krijgen,' stelt Jitta. Hij denkt als een investeerder en benadert het gedrag van de overheid ook als zodanig. Marco Bosman, subsidie-coördinator bij Nuon, spreekt van een onbetrouwbare overheid die ineens van koers verandert omdat dat politiek beter uitkomt. Hij krijgt bijval van Guido Bakema - 'De overheid moet vooral een consistent beleid voeren' - en van Harry Droog - 'Iedere regeling is goed als hij maar doorgezet wordt' -. Guido Bakema is voor Essent lid van de Nederlandse Wind Energie Associatie (NWEA) en voorzitter van de commissie Financiën & Exploitatie. Harry Droog voert het Platform Duurzame Elektriciteitsvoorziening aan. Dit platform is opgericht door Senter Novem, met de invoering van de SDE de grootste duurzame subsidieverstrekker van Nederland.

Afgeschaft om politieke redenen

Op 18 augustus 2006 legt het ministerie van Economische Zaken abrupt de MEP stil. De regeling heeft twee grote nadelen. Het is een open einde regeling. En ten tweede lukt het steeds maar niet om duurzame energieproductie marktconform te subsidiëren. Er wordt of te veel of te weinig vergoed. Paul Josephus Jitta: 'Dat open einde is enkel een probleem omdat het ene ministerie betaalt (Financiën) en het andere (Economische Zaken) de norm bepaalt. Dan wordt het een kwestie van politieke prioriteiten. Dus zodra de doelstelling van 10% duurzame energie-opwekking in zicht komt, schaft men de regeling af,' zegt hij. 'Overigens is in juli 2006 het open einde uit de MEP gehaald. Waarom dan een paar weken later toch de hele regeling opheffen?' 'Er kwam

een nieuwe minister,' reageert Marco Bosman. 'Die was bang z'n budget te overschrijden. Het had puur van doen met de politieke context.' Guido Bakema: 'Het idee bestond dat er overgesubsidieerd werd bij hoge energieprijzen. Dat was deels waar, maar ze hadden ook gewoon de tarieven aan kunnen passen. Nu gaan we twee stappen terug. Harry Droog zegt hierop: 'In Den Haag zitten rekenmeesters, maar de kunst is om te anticiperen op ontwikkelingen. De uitdaging nu is om een lerend systeem te maken. Het voordeel van de SDE boven de MEP, vind ik dat de SDE gemakkelijker te wijzigen is.' Paul Jitta: 'Daarmee creëer je juist onzekerheid voor investeerders. Je kunt niet ingrijpen in lopende beschikkingen of afwijken van zelf gecreëerde verwachtingen. Dat is onacceptabel. Toch zegt Artikel 59 dat als de minister de productie niet doelmatig vindt, ze de overheidsbijdrage kan weigeren.' De jurist rilt. 'Niet als je duidelijk vermeldt dat je jaarlijks voorschotten uitkeert en die jaarlijks natelt. De overheid is nu gedwongen om meer betrokken en alert naar de markt te kijken', aldus Droog.

Ambitie: 2000 megawatt wind op land, 450 MW wind op zee, 500 MW biomassa

Droog: 'Een flexibele SDE dwingt de overheid ook om steeds te peilen of ze wel de juiste producten stimuleert. Functioneert het zoals we denken?' Harry Droog maakt zich zorgen over de prikkels die de SDE geeft. Hij kent voorbeelden van elektriciteitopwekking uit gas of stoom vanwege subsidiëring, terwijl het gas en de stoom ook gebruikt kunnen worden om warmte op te wekken en dan efficiënter bijdragen aan een duurzame samenleving. Harry Droog praat flu de bouche. Die SDE die kan hij wel dromen. Dat de categorieën half januari nog niet bekend zijn en de criteria evenmin, daar ligt hij niet wakker van. 'De ambities van het kabinet staan duidelijk geprioriteerd in de nota Schoon en Zuinig: 2000 megawatt wind op land, 450 MW wind op zee, 500 MW biomassa en nog wat zonnepv's. Die getallen zijn

heilig. Dus het sommetje is gauw gemaakt.' Guido Bakema: 'De vraag is alleen wanneer dat geld komt. De levering van een windmolen neemt zo'n twee à drie jaar in beslag. De procedures voordat je een park mag bouwen kosten ook ettelijke jaren. Als de overheid maar lang genoeg wacht is het letterlijk overgewaaid.' Bosman: 'Bovendien weten we nog niet welke randvoorwaarden gesteld worden.' Harry Droog heeft twee stokpaardjes opgezadeld voor deze discussie. Stimulering van de juiste energievorm met het juiste middel: efficiënt en effectief dus. En: overheid schiet eens op. 'Er is genoeg begroot voor deze kabinetsperiode om een verschil te kunnen maken. De uitdaging nu is om dat geld ook op de bestemde plek te laten aankomen. Dit kabinet zit er al een jaar en nog steeds is niets toegekend.' Dat laatste daar zijn alle deelnemers het roerend over eens.

Tenderen

'Hoe kijken jullie tegen het tendersysteem aan?' vraagt Paul Josephus Jitta de anderen. 'Als we moeten tenderen voor wind op land, krijg je onnodige vertraging. We moeten bouwvergunningen aanvragen en voldoen aan allerlei eisen,' antwoordt Bakema. 'Het is bovendien contraproductief. Je kunt een windpark aan de kust niet vergelijken met molens in Limburg. Iedereen moet de kans krijgen om windenergie op te wekken. Daarom is het voor wind op land wie het eerst komt, wie het eerst maalt een prima principe.' 'Biomassa kun je ook gewoon subsidiëren, niet tenderen,' zegt Harry Droog. 'Als het bijstoken van biomassa betreft, dan valt tenderen te overwegen.' Marco Bosman oppert dat een *first come first serve*-systeem ertoe leidt dat aanvragers 's-nachts bivakkeren voor de deur van Senter Novem om maar aan subsidie te komen voordat de pot leeg is. Maar dat zal volgens Bakema en Droog niet gebeuren. Harry Droog: 'Er is voldoende geld, maar het lukt dit kabinet niet om dat te besteden. De overheid moet criteria stellen en ieder jaar het volume van de subsidie

iets verlagen. Als het budget voor een bepaald jaar op is, dan ga je gewoon verder met het volgende jaar, tegen een lager tarief. Zo doen de Duitsers het ook. Zij hebben hele effectieve manieren om duurzame productie te stimuleren.'

In Duitsland gaan ze gewoon door

Paul Josephus Jitta noemt een aantal redenen waarom onze oosterburen succesvoller zijn in duurzame energieproductie dan wij. 'Om te beginnen is het Duitse subsidiepotje niet gevuld met begrotingscenten. Iedere gebruiker betaalt mee, vijf of zes cent per kilowatt. Daardoor ben je een stuk minder afhankelijk van politieke grillen. Die zekerheid wordt beloofd door investeerders. Daarnaast hebben alle vormen van groene energie wettelijke voorrang op het net. En', gaat Jitta verder, 'subsidies worden voor twintig jaar toegekend waarbij het bedrag jaarlijks steeds wat minder wordt. Dat heeft geresulteerd in een wereldwijd toonaangevende duurzame energie industrie met meer dan 200.000 arbeidsplaatsen.' 'Bovendien', zegt Harry Droog, 'stopt Nederland de regeling zodra de ambities gehaald zijn. In Duitsland gaan ze gewoon door.' Weer klinkt de klacht van een onbetrouwbare overheid. Bakema: 'De Duitsers hebben al sinds begin jaren negentig dezelfde regeling. Wij zijn al met subsidiewet nummer vijf bezig. Het is als een hink-stap-sprong parcours. Tussen de regels door ligt het steeds stil. Daar kan de industrie helemaal niks mee.'

Duitsland doet het over 't algemeen wel goed, vinden de deelnemers aan dit rondetafel gesprek. Hetzelfde geldt overigens voor Spanje en Denemarken. Alledrie hebben ze een feed in systeem, wat zoveel wil zeggen als vergoeding voor productie, gedifferentieerd naar wijze van opwekking. Droog: 'Duitsland heeft gewoon meer lef getoond. Met name Oost-Duitsland heeft daardoor interessante industrie bijgekregen. Daar is ook veel maakindustrie. In Nederland is veel procesindustrie. Die vinden duurzaam gauw duur. Ook heeft de Nederlandse overheid belangen in

aardgas. De stemmen die voorkomen dat de vervuiler betaalt, zijn te sterk. Hier heerst gewoon niet het gevoel dat duurzaam móet.' Guido Bakema: 'Nederland had een groeiende maakindustrie voor windenergie. Die voorsprong is verkwanseld omdat er hier geen markt voor die molens was. Het duurde te lang voordat we mochten bouwen. Nu wordt alles in Denemarken gemaakt. Daar vinden nou ook de innovaties plaats.'

Zeewind blaast harder over Britse wateren

Overigens blijkt dat de energieproductie door windmolens op land marktconform is, als de maatschappelijke milieukosten meegerekend worden. Veel subsidie is dus niet nodig en de verwachting is dat dat allengs minder wordt. De ambitie van het kabinet is 2000 megawatt, maar uit de plannen van het InterProvinciaal Overleg blijkt dat tot 4100 megawatt aan windkracht kan worden opgeteld. Het probleem is weer politieke en ambtelijke traagheid. Guido Bakema: 'Het probleem zit 'm echt in inconsistent beleid. Als alle plannen worden bevroren, ga je maar heel langzaam werken. Er is zoveel benauwdheid om een partij iets te veel toe te kennen. We lijden onder de kruideniersmentaliteit.' 'Is het geen klusje voor jouw platform, Harry, om daar wat meer aan te trekken?' plaagt Paul Jitta Harry Droog. 'Dit gaat om meer dan een stimuleringsregeling,' dient Droog hem van repliek. 'De ministeries moeten de zaken met elkaar regelen. Bijvoorbeeld de Noordzee is verdeeld voor ecologie, scheepvaart, visserij en oliewinning. Wind past daar niet meer bij, volgens het ministerie van Verkeer en Waterstaat.' 'Offshore windenergie krijgt geen enkele vergunning,' beaamt Bakema lichtelijk verontwaardigd. 'In het Verenigd Koninkrijk is dat beter geregeld,' aldus Jitta. 'Het Department for Business, Enterprise & Regulatory Reform (BERR), wat eerst het Department for Trade & Industry (DTI) was, kijkt waar op zee windmolens geplaatst kunnen worden. BERR regelt alles met de andere departementen. Daarna kun je de plek tenderen. Je versnelt zo het proces en niet

iedereen hoeft steeds dezelfde onderzoeken te doen.'

Energietransitie

Wind en biomassa dat zijn de werkpaarden van de Nederlandse duurzame energie, volgens de vier mannen in de serre van de Utrechtse Botanische Tuin. Er is genoeg biomassa én een breed assortiment voor de productie van elektriciteit. 'Dat kunnen we met gft-afval af', aldus Harry Droog. 'Pas wanneer we telen als vervanging voor chemische producten of autobrandstof, komen duurzaamheidsvragen boven.' Hij ziet het als taak van dit kabinet om de samenleving voor te bereiden op energietransitie. Paul Josephus Jitta denkt dat hier meer euro's voor nodig zijn, maar volgens Harry Droog is er voldoende budget voor deze periode. 'De kosten dalen bovendien als er een continu lopend programma is en een structuur staat. Met twintig procent duurzaam als ambitie loopt Nederland niet bepaald voorop in de Europese Unie. Dat kunnen we gemakkelijk bereiken, maar een overheid moet visie ontwikkelen en verschillende belangen bij elkaar zien te brengen. Dat is hun core-business.' De mensen aan deze tafel zien het niet als taak van de marktpartijen om zaken van de overheid over te nemen en bijvoorbeeld verschillende partijen bij elkaar te brengen. Als verschillende overheden elkaars beleid belemmeren, moeten ze dat onderling oplossen. Het voorbeeld van wind op de Noordzee valt weer. Verkeer en Waterstaat en Economische Zaken zullen het samen eens moeten worden over de bestemming, net als hun Engelse collega's dat doen. 'De SDE is een financieel instrument. Niet gemaakt om partijen samen rond de tafel te krijgen,' zegt Marco Bosman. 'In principe ook ongeschikt om innovatie te stimuleren. Maar door bijvoorbeeld veel windenergie te produceren, leer je vanzelf hoe dat moet.'